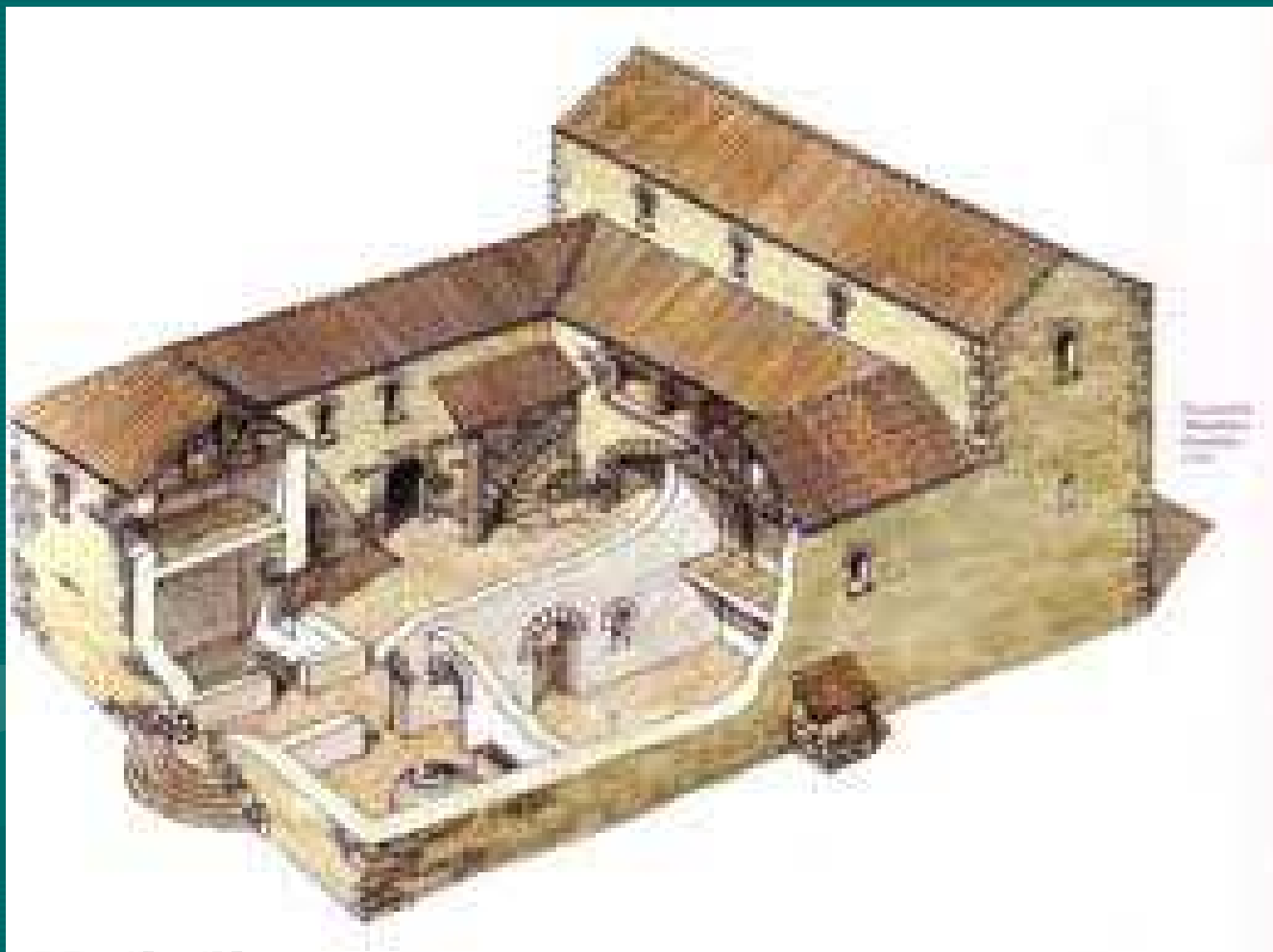

EL CASTELL DE MATAPLANA

Col·lecció: ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

Reproducció virtual del Castell de Mataplana

- Aquest castell fou l'antiga residència del llinatge dels Mataplana.
- Situat en un petit puig de la vall de l'Espluga, del municipi de Gombrèn (Ripollès), en resten encara uns vestigis prou interessants a més de la capella romànica de Sant Joan de Mata del S. XII, era l'antiga capella del castell, i un mas anomenat Mataplana, prop de l'antic castell.
- Fou el centre de la baronia de Mataplana. Les excavacions dutes a terme a partir del 1986 van demostrar que la fortificació senyorial fou bastida al S- XIII damunt les restes d'un castell del primer terç del S- XI. El complex, de planta rectangular i d'uns 550 m² de superfície, era format per una gran torre rectangular, a la qual s'adossaren dues construccions més on hi havia les dependències del castell, amb un pati allargat al mig. És l'únic exemple ben conegut d'aquest model de castell, propi del segon romànic (S- XII-XIII).

Les sòlides parets del castell de Mataplana

Les parets de Mataplana i l'ermita de Sant Joan de Mata

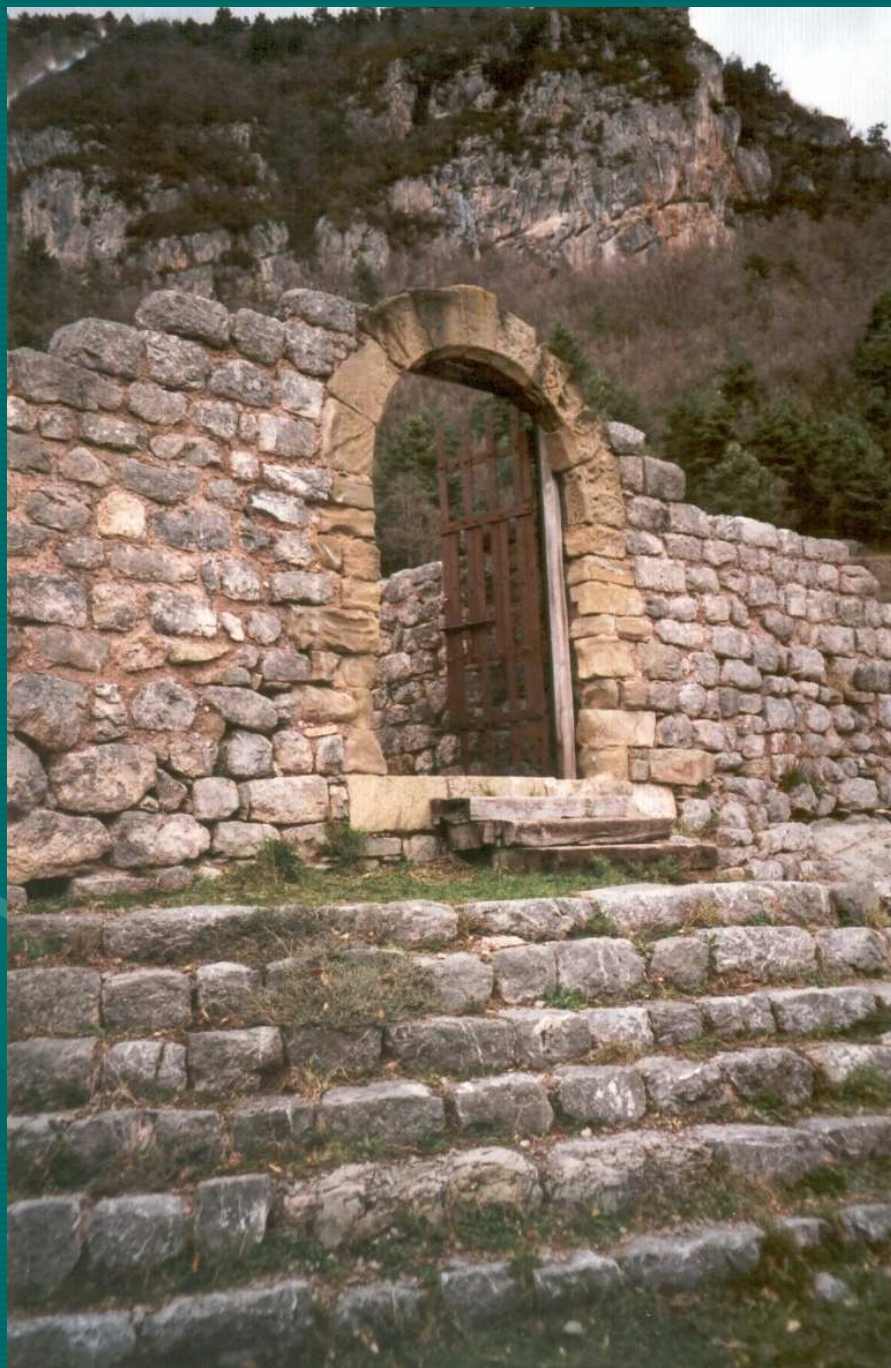
- Fou el 1986, quan a iniciativa del propietari dels terrenys de Mataplana, el doctor ripollès Eudald Maideu, es varen iniciar els treballs arqueològics, dirigits per Manuel Riu, que havien de portar a esmenar l'equivocada ubicació i a descobrir unes restes arqueològiques de gran valor: el castell on havien viscut Ponç de Mataplana tan vituperat per Guillem de Berguedà, Hug de Mataplana, i on va sojornar Ramon Vidal de Besalú.
- Les restes del castell de Mataplana foren localitzades on era previsible, vora del torrent de l'Espluga, a pocs metres de distància de la capella romànica de Sant Joan de Mata, en una mota artificial, coronada d'espessa vegetació. La seva ubicació era a 1.160 metres d'altitud, entre els 2° 03' 39" de Longitud est i els 42° 15' 44" de latitud Nord. Sota aquest monticle de materials, hi havia una base formada per materials margocalcaris que sobresortien de les margues que l'envoltaven, que havien estat retocat i tallat en diversos punts per tal d'aconseguir una plataforma suficientment plana i aïllada. El nom de Mataplana obeeix a la transformació artificial del turó de pedra calcària aplanat, formant una motta o matta.

Ermita de Sant Joan de Mata

Entrada del Castell de Mataplana

- En aquest lloc es varen trobar en les diverses campanyes arqueològiques (1986-1998), "no tan sols el pati enllosat del castell, sinó, fins i tot, bona part de les parets de la planta baixa dels edificis que l'havien constituït i la muralla que protegí el recinte, o bé l'escala que accedia a la planta noble del pati".

- Les successives campanyes arqueològiques han permès descobrir "una superfície edificada d'uns 532 metres quadrats, en l'àmbit de la qual havien quedat enterrats els elements bàsics d'un castell-residència del període del segon art romànic (segles XII-XIII), el castell dels trobadors, que a la vegada s'havia edificat damunt d'un altre castell típic del primer art romànic".

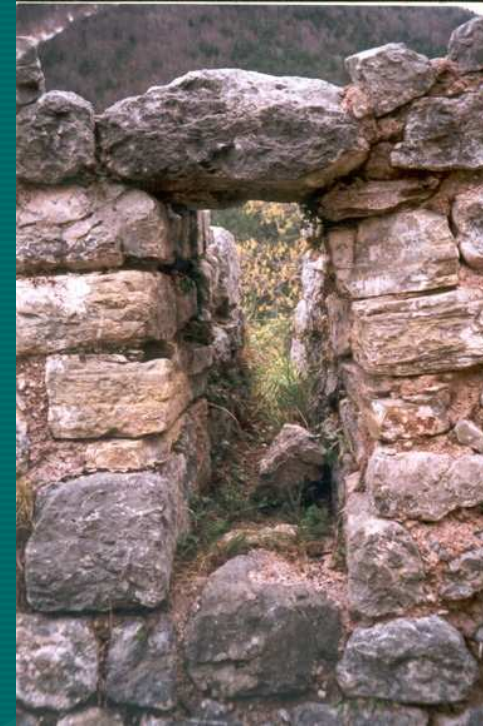

Escala d'accés al pis superior. Al fons l'entrada a la cuina.

- Cap a la primera meitat del segle XI en el lloc de Mataplana es va bastir una torre de planta circular, amb pedra ben escairada de mida mitjana i calç, d'uns sis metres de diàmetre (i potser d'uns 9 metres d'alçada), aprofitant el turonet de la riba esquerra del torrent de l'Espluga, destinat a vigilar el camí que pujava per la riba dreta, des de Gombrèn vers Castellar de N'Hug. Des d'aquest lloc es podia contemplar tota la vall a certa altura i el camí serpentejant que anava pel costat de la ribera. Segons Riu, en "aquell mateix moment es construï, a uns quinze metres d'ella i a l'extrem meridional del turó, una capella castral [o aula] d'una sola nau amb porta al nord, d'uns quatre metres d'amplada per sis de llargada. Era una capella petita, probablement amb coberta de lloses als dos vessants, i sense absis diferenciats.
- I fins i tot és possible també que seguint el costum del moment, hom encerclés la torre i la capella potser amb un mur de pedra i, més probablement, per mitjà d'una palissada de fusta que podia seguir amb més facilitat

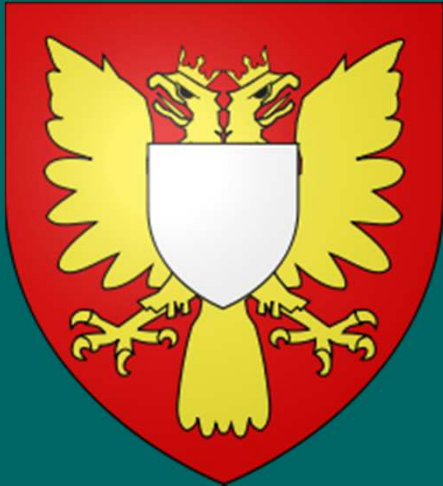

- Dues perspectives de les quadres del castell de Mataplana, i una de les espitlleres que vigilaven el camí de Gombrèn a Castellar de N'Hug.

Espai destinat a les cuines

- La visita a les ruïnes del castell i el museu de Gombrèn ens permeten repassar la **història de la nissaga dels Mataplana**, des del s. IX fins al s.XV; família que va participar en alguns dels esdeveniments importants de la història de Catalunya i que va tenir una forta influència a l'entorn de Gombrèn i La Pobla de Lillet. També ens permet **introduir-nos al món dels trobadors**, en el qual algun dels membres de la nissaga va participar i on trobem referències del castell en algun poema trovadoresc. Per últim, la visita al castell ens permet recuperar la **llegenda del Comte Arnau**, tant en la seva cançó popular com en les lectures més recents de poetes com Maragall o Verdaguer.

FI

- És una producció:
- D'AUGUST BERNAT I CONSTANTÍ